

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון 98

בגליון השבוע

הלכות שבת • דיני תפילות שבת קדש

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להועץ במורה הוראה.

הלכות שבת

יסיים מיד הפורש וכו', ואם נזכר לאחר כדי דיבור אין צריך לאמרם ולא יחזור על הברכה שוב (מ"ב ס"ק ט').

מהו "תוך כדי דיבור"? כתב המ"ב (שם) שהוא זמן של אמירת "שלום עליך רבי ומורי" [ועיין במ"ב סימן תפ"ז ס"ק ד' ובסי' ר"ו ס"ק י"ב ובשעה"צ שם שכתב דתוכ"ד הוא כדי ג' מילים בלבד דהיינו "שלום עליך רבי", וצ"ע].

ושמרו וכו'

יש נוהגין שלאחר סיום ברכת "השכיבנו" בשבת אומרים הפסוקים "ושמרו בני ישראל את השבת" וגו' ביני ובין בני ישראל" וגו'. [וכן נוהגים בכל מועד לומר את הפסוקים מענין המועד] (מ"ב שם ס"ק ט'). ולא נחשב כהפסק בין גאולה לתפילה, משום שזה "כתפילה אריכתא" דהיינו שכיון שצריך להזכיר קדושת היום בתפילה מזכיר לפני כן מעין המאורע (דרישה על הטור סי' רס"ז ס"ק ב'). ובטור שם כתב הטעם, שנחשב כגאולה אריכתא, שהרי כיון ששומרים בני"י שתי שבתות מיד נגאלין [אמנם זה טעם רק לשבת ולא לשאר מועדים].

ויכולו וכו'

בליל שבת אומר אדם ג' פעמים פסוקי "ויכולו השמים והארץ" וגו'. א' בתפילת לחש, ב' לאחר תפילת לחש, ג' בקידוש.

טעם אמירת ויכולו בתפילת לחש:

להזכיר מעשה בראשית, וכמו שאמרו בגמרא (שבת ק"ט ע"ב) אמר רב המנונא: "כל

החסידים שנהגו להקל במחיאת כפיים וריקוד בעת שמזמרים לכבוד השבת, וזהו עפ"י מה שכתב בשו"ת "מנחת אלעזר" (או"ח סי' כ"ט) להתיר בשופי בכל שמחה של מצוה, וכותב שמה ששרים ורוקדים לכבוד שבת קודש ודאי שמחה של מצוה היא, עיי"ש.

עתה נבאר בעז"ה קצת מדיני תפילות שבת קדש

ברכת "השכיבנו"

בברכת "השכיבנו" שבתפילת ערבית של שב"ק מסיימים "ופרוש עלינו סוכת וכו', וחותרים "ברוך אתה ה' הפורש סוכת שלום" וכו'. ולדעת השו"ע משמיטים בברכה את הנוסח "כי קל שומרנו" וכו' עד ברוך וכו', וכן הוא בנוסח עדות המזרח, והטעם בזה מפני שבשבת אין צריך שמירה כי השבת בעצמה היא השומר אותנו. אולם בנוסח אשכנז וספרד לא משמיטים כלום אלא רק מוסיפים "ופרוש וכו' וחותרים כנ"ל. (שו"ע סי' רס"ז סעיף ג', ומ"ב ס"ק ז' ח').

ומי שטעה וסיים את הברכה כביום חול, תלוי בזה: שאם אמר רק ברוך אתה ה' יסיים מיד הפורש סוכת שלום וכו' ונחשב מעין החתימה אפילו שלא אמר ופרוש וכו' (ספר אשי ישראל פרק ל"ו סעיף כ"א).

ואם כבר סיים "שומר עמו ישראל לעד", אם נזכר בתוך כדי דיבור למילת "לעד"

.....

תיקון - בדין מחיאת כפיים

וריקוד בשבת

בגליון מס' 96 כתבנו לאסור בכל אופן מחיאת כפיים וריקוד בשבת ואפילו לצורך מצוה כשמחת חתן וכלה, ושלא הותר בזה אלא בשמחת תורה ששמחים לכבוד התורה.

ויש להוסיף שכל זה לפי מה שכתב שם השו"ע (סי' שלט סעיף א'), אבל הרמ"א שם כתב "וי"א דבזמן הזה הכל שרי דאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר וליכא למיגזר שמא יתקן כלי שיר דמילתא דלא שכיח הוא, ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל". וכתב המ"ב (ס"ק י'), שכל ההיתר הוא רק בטיפוח [- הכאת כף אל כף] וריקוד ולא בשאר דברים המוזכרים שם בשו"ע עיי"ש. והוסיף "ואפילו בטיפוח וריקוד אין כדאי להניח המנהג שלא במקום מצוה אלא משום הנח להם" וכו'. ומבואר, שלצורך מצוה אפשר לסמוך על המנהג להקל וכמו שכתב הרמ"א.

ולסיכום: בשמחת תורה מותר לכתחילה לרקד ולטפח לכבוד התורה. ובשאר שמחה של מצוה כגון שמחת חתן וכלה כתב הרמ"א שנהגו להקל. אבל שלא במקום מצוה אין לסמוך להקל.

ויש לדעת שישנם הרבה מקהילות

הלכות שבת - המשך

ואם שכח ולא אמר ויכולו בקידוש, צריך לאומרו על הכוס אפילו באמצע הסעודה (מ"ב שם).

ולענין אם בשעת הקידוש אומר ויכולו בעמידה או בישיבה יש בזה מנהגים שונים, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו (עיין שו"ע סי' רע"א סעיף י' שכתב לאומרו בעמידה, וברמ"א שם כתב שהמנהג לישיב. ובמ"ב סי' רס"ח ס"ק י"ט כתב בשם הפמ"ג שהמנהג לאומרו מעומד. ומנהג החזו"א ועוד גדולים היה לשבת בכל הקידוש גם בעת אמירת ויכולו, ומאידך דעת האגרות משה (אור"ח ח"ה סי' ט"ז אות ה') שלכתחילה יאמר ויכולו בעמידה ושאר הקידוש בישיבה).

והנה עיין במ"ב (סי' רע"א ס"ק מ"ד) שכתב בשם ה"רוקח" שהביא ממדרש שיש לומר ג' פעמים ויכולו אחד בתפילה, ואחד לאחר התפילה, ואחד על הכוס. ומבואר שטעם אמירת ויכולו אחר תפילת לחש ובקידוש אינו כטעמים הנ"ל שכתבנו, אלא טעם בפנ"ע (כן נראה באג"מ שם שהבין בדברי הרוקח).

ועיין גם כף החיים (סי' רס"ח ס"ק ג' וס"ק ל"ד) שהביא ג"כ ענין זה ע"פ הסוד. ■

עדות להקב"ה במעשה בראשית ודין עדים בעמידה (שו"ע שם ומ"ב ס"ק י"ט). ומשום כך כתב המ"ב (שם), שיש להדר לאומרו בציבור משום שעדה שלמה בעינין להעיד להקב"ה במעשה בראשית, ועל כל פנים יאמרוהו בשניים כדין עדות שהיא בשניים. אולם דעת החזו"א (אור"ח סי' ל"ח ס"ק י') שאין להדר אחר שניים לאמירת ויכולו, עיי"ש טעמו. ויחיד המתפלל תפילת ערבית, י"א שאין צריך לחזור ולומר ויכולו אחר תפילת הלחש וי"א שצריך לחזור אלא שאי"צ לאומרו מעומד, וטוב שגם היחיד יחזור ויאמר ויכולו אלא שלא יתכוון לשם עדות אלא כקורא בתורה (מ"ב שם).

טעם אמירת ויכולו בקידוש:

כתב הטור (סי' רע"א והובא במ"ב סי' רע"א ס"ק מ"ה) שאע"פ שכבר אמר ויכולו בתפילה וכבר העיד על בריאת שמים וארץ, חוזר ואומרו שוב בקידוש כדי להומיא בניו ובני ביתו.

המתפלל בע"ש ואומר "ויכולו" כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, אל תקרי ויכולו אלא "ויכלו", פירוש - כאילו שניים כילו הקב"ה והוא (שו"ע סי' רס"ה סעיף א', ומ"ב ס"ק א').

ואם שכח ולא אמר ויכולו בתפילת הלחש אין צריך לחזור (מ"ב שם). אמנם אם נזכר קודם שסיים ברכת "מקדש השבת" יחזור ל"ויכולו" (חיי אדם הל' תפילה כלל כ"ח סעיף א').

טעם אמירת ויכולו לאחר תפילת

לחש:

טעם אחד, משום יום טוב שחל להיות בשבת שאין אומרים ויכולו בתפילת הלחש, ואז צריך לאומרו לאחר התפילה, ומשום שבת זו תקנו לומר כן בכל השבתות. ועוד, כדי להוציא את מי שאינו יודע (שו"ע שם סעיף ז', ומ"ב ס"ק י"ח).

וצריך לאומרו בקול רם ובעמידה. וטעם הדבר, משום שבאמירה זו אנו מעידים

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליזוי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

